

Gönderim Tarihi: 24 Haziran 2025

Kabul Tarihi: 04 Ekim 2025

Otizmli Çocukların Eğitiminde Kullanılan Oyun Etkinlikleri İle İlgili 2014-2024 Yılları Arasında Yapılmış Tezlerin İncelenmesi

An Analysis Of Theses Conducted Between 2014 And 2024 On Autism And Play Activities

Bourak Adil¹, Gökhan Ilgaz²

¹ Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Öğrencisi, Engelli Çalışmaları, Edirne, Türkiye, mail: bourakadil@trakya.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6174-3647>

² Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakülte, Eğitim Bilimleri Bölümü, Edirne, Türkiye, e-mail: gokhani@trakya.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8988-5279>

Sorumlu Yazar: Bourak Adil, Edirne, Türkiye.

Öz

Bu, araştırmanın amacı, 2013–2024 yılları arasında Türkiye’de otizmli çocuklar için hazırlanan oyun temelli tez çalışmalarını; konu başlıkları, danışman dağılımları, araştırma yöntemleri, örneklem grupları ve kullanılan veri toplama araçları gibi açılardan inceleyerek literatüre katkı sunmaktır. Çalışma, doküman analizi yöntemiyle yürütülmüş ve Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nde erişime açık olan 27 tez incelenmiştir. Tezler, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nde yer alan tezler arasından “otizm” ve “oyun” anahtar kelimeleriyle yapılan tarama sonucunda belirlenmiş ve 2014–2024 yılları arasında tam metnine erişilebilen çalışmalar dahil edilmiştir. Tezler; yazar ve danışman cinsiyeti, bilim dalları, araştırma yöntem ve modelleri, geçerlik-güvenirlik durumları, çalışılan konular, teknoloji kullanımı ve eğitim düzeyleri açısından analiz edilmiştir. Bulgulara göre tezlerin büyük çoğunluğu kadın araştırmacılar tarafından hazırlanmış ve eğitim bilimleri alanında yoğunlaşmıştır. En sık kullanılan araştırma modeli tek denekli desen olurken, karma yöntem tercih edilme sıklığı bakımından öne çıkmıştır. Çalışmaların önemli bir kısmında oyun becerileri ve sosyal etkileşim konuları ele alınmıştır. Ayrıca, tezlerin üçte birinde teknoloji destekli araçlara yer verilmiştir. Elde edilen bulgular, otizmli bireylerle yapılan oyun temelli müdahalelere yönelik akademik ilginin arttığını ve bu alandaki çalışmalarda belirli tematik ve yöntemsel eğilimlerin oluştuğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Otizm, oyun temelli müdahale, lisansüstü tez, doküman analizi, özel eğitim

Abstract

The purpose of this study is to contribute to the literature by examining play-based thesis studies prepared for children with autism in Turkey between 2013 and 2024 in terms of topics, advisor distribution, research methods, sample groups, and data collection tools. The study was conducted using the document analysis method, and 27 theses accessible in the National Thesis Center of the Council of Higher Education (YÖK) were reviewed. The theses were identified through a search in the National Thesis Center using the keywords “autism” and “play,” and those with full-text accessibility between 2014 and 2024 were included in the analysis. The theses were examined with respect to author and advisor gender, academic disciplines, research methods and designs, reporting of validity and reliability, thematic content, use of technology, and education level. According to the findings, the majority of the theses were prepared by female researchers and concentrated in the field of educational sciences. The most frequently used research design was the single-subject design, while mixed-methods approaches also stood out in terms of frequency of preference. A significant proportion of the studies focused on play skills and social interaction. In addition, one-third of the theses incorporated technology-based tools. The findings indicate an increasing academic interest in play-based interventions for individuals with autism and reveal the emergence of certain thematic and methodological trends in recent research.

Keywords: Autism, play-based intervention, graduate theses, document analysis, special education

Adil, B. & Ilgaz, G. (2025). Otizmli çocukların eğitiminde kullanılan oyun etkinlikleri ile ilgili 2014-2024 yılları arasında yapılmış tezlerin incelenmesi. *Anadolu Türk Eğitim Dergisi*, 7(2), 298-309. <https://doi.org/10.29329/ated.2025.1388.8>

Giriş

Bilimsel araştırmalar, bilgi üretmeyi, mevcut bilgiyi geliştirmeyi ve karşılaşılan problemleri çözmeyi hedef almaktadır. Bu süreç, bilimsel gelişmenin temellerini atarken, insanlığın yaşam standartlarını iyileştirme konusundada yardımcı olur (Tavşancıl, 2008). Eğitim alanındaki bilimsel çalışmalar ise, eğitim uygulamalarının ve reformlarının etkililiği bakımından, değerli veriler sunar ve gelecekte yapılacak yeniliklerin yapılmasına katkı sağlar (Karadağ, 2011). Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) ve oyun etkinlikleri ile ilgili son yıllarda yapılan çalışmalar giderek daha fazla ilgi görmektedir (Dijkstra-de Neijs ve ark., 2021; O’Keeffe & McNally, 2021; Saral, 2023; Çınar & Sazak-Duman, 2025). Eğitimde ve terapi yöntemlerinde yaşanan yeniliklerle birlikte, otizmlili bireylerin gelişimini desteklemek amacıyla oyun temelli müdahaleler önemli bir yer almaktadır (Dodd, Gardner & Keen, 2022). Bu nedenle, otizmlili bireylerin gelişim süreçlerinde oyun yöntemlerinin etkileri üzerine yapılan çalışmalarda, oyun etkinlikleri ve teknoloji destekli oyunlar önemli bir yer tutmaktadır (Ingersoll & Dvortcsak, 2010).

Otizmlili bireylerin sınırlı oyun becerilerini geliştirmek amacıyla yapılan müdahalelerin daha etkili hale getirilmesi gerekliliği, bu alandaki bilimsel araştırmaların artmasına katkı sağlamaktadır. Otizmlili çocuklar için oyun temelli müdahalelerin etkilerini değerlendiren çalışmalar, oyunla ilgili çeşitli yaklaşımları ve yöntemleri detaylı bir şekilde ele almıştır (Kent ve ark., 2020). Örneğin, oyun terapisi, sosyal beceri eğitimi ve teknoloji destekli müdahaleler gibi yöntemler, otizmlili bireylerin sosyal etkileşim ve iletişim gibi becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir (Kasari ve ark., 2012). Bu bağlamda, özellikle teknolojik gelişmelerin de etkisiyle, oyun temelli müdahalelerin dijital ortamlar üzerinden uygulanabilirliğine yönelik çalışmalar ön plana çıkmaktadır.

Teknolojik materyallerle, özellikle dijital oyunlar ve sanal gerçeklik uygulamalarının uygulanması ile yapılan çalışmalar, otizmlili bireylerin dikkat ve öğrenme süreçlerini desteklemek için giderek daha fazla yaygın hal almaktadır (Schreibman ve ark., 2015). Aynı zamanda, otizmlili çocuklar için yapılan oyun tabanlı eğitim programları, bireylerin günlük yaşam becerilerini öğrenmelerine yardımcı olmayı hedeflemektedir (Georgieva ve ark., 2020). Ayrıca, bu tür teknoloji destekli oyun yaklaşımlarının, otizmlili çocukların sosyal etkileşim, iletişim ve motor becerilerinde gelişme sağladığı araştırmalarda rapor edilmiştir (Li ve ark., 2022; Chen ve ark., 2022).

Günden güne otizmlili çocukların eğitimine yönelik farklı müdahaleler ve yöntemler üzerine yapılan araştırmalar önemli bir yer tutmaktadır. Bu araştırmalar, otizmlili bireylerin gelişim süreçlerine ilişkin önemli bilgiler sunarken, eğitim uygulamalarına dair yeni yaklaşımları da amaçlamaktadır. Özellikle bireyselleştirilmiş öğretim tekniklerinin, sosyal etkileşim ve iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik katkıları dikkat çekmektedir. Ayrıca, erken müdahale programlarının uzun vadeli etkileri üzerine yapılan çalışmalar da alanyazında giderek artan bir ilgi görmektedir. Bu bağlamda, oyun temelli uygulamaların otizmlili çocukların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerine olan katkısı, eğitimciler ve terapistler için yol gösterici niteliktedir (Deniz ve ark., 2022).

Son on yılda Türkiye’de, otizm ve oyun etkinlikleri üzerine yapılan çalışmalar, özellikle oyun tabanlı müdahalelerin otizmlili çocuklar üzerindeki etkilerini inceleyen önemli bir araştırma boyutu haline gelmiştir (Öztürk, 2019; Yılmaz & Demir, 2021). Oyun, sosyal etkileşim, dil gelişimi, duygusal farkındalık gibi önemli alanlarda otizmlili çocuklar için bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu bağlamda, yapılan literatür taramaları, oyun tabanlı müdahaleler ile kullanılan yöntemler ve bu alandaki gelişen araştırma eğilimlerini değerlendirmek açısından büyük bir öneme sahiptir. Özellikle son on yılda gerçekleştirilen araştırmalar, bu alandaki yeni uygulamalar, yöntemler ve gelecekteki araştırmalara ışık tutması bakımında önemli bilgiler

sunmaktadır.

Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB), doğal oyun öğrenimini engelleyebilir ve bu durum, ek destek gerektirir. İnce, Kılıç ve Yıldırım (2023), OSB'ye yönelik oyun müdahaleleri üzerine Türkiye'de 2008-2023 yılları arasında yapılan lisansüstü tezleri, yıl, yaş, cinsiyet, katılımcılar, yöntemler, etkinlik ve oyunun rolü gibi faktörler açısından incelemiştir. 20 tez (14 yüksek lisans, 6 doktora) nitel doküman analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Çalışmaların 11'inde oyun bir amaç, 7'sinde bir araç, 2'sinde ise hem amaç hem araç olarak kullanılmıştır. Katılımcılar genellikle 1-19 yaş arası erkek bireylerden oluşmuştur. Çoğu tez, deneysel tasarımlar kullanarak tek denekli araştırma yöntemlerine odaklanmıştır. İncelenen tüm oyun müdahalelerinin OSB'li bireyler üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Başak ve Aral (2021), tarafından, Türkiye'de 2000-2021 yılları arasında otizm tanısı almış bireylerin aileleri ile yapılmış tez ve makale çalışmalarını incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği kullanılmış ve Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden tezler, Google Akademik'ten ise makaleler taranmıştır. Araştırmada kullanılan anahtar kelimeler arasında "otizm", "otistik", "otizm spektrum bozukluğu", "aile", "ebeveyn", "anne", "baba" gibi terimler yer almıştır. Toplamda 73 tez ve makale incelenmiş ve araştırma sonuçları çeşitli değişkenlere göre detaylı bir biçimde değerlendirilmiştir. Çalışma bulgularına göre, 2020 yılında en fazla araştırma yapılmış, tezlerin çoğunluğu İstanbul ilinde ve Maltepe Üniversitesi'nde gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, araştırmaların çoğunda nicel yöntemler ve betimsel-ilişkisel tarama modeli kullanılmış, veri toplama araçları arasında en yaygın olarak Genel Bilgi Formu yer almıştır. Araştırma, otizm tanısı almış bireylerin ailelerine yönelik daha fazla derinlemesine bilimsel araştırma yapılmasının gerekliliğine dikkat çekmektedir.

Gültekin ve Başyigit (2018) tarafından, Türkiye'de 2013-2017 yılları arasında otizm ve fiziksel aktivite alanındaki lisansüstü tezleri incelemek amacıyla yapılmıştır. Yüksek Öğretim Kurulu'nun (YÖK) tez tarama merkezindeki 14 tez incelenmiş olup, bunlardan 10'u yüksek lisans, 4'ü doktora tezidir. Araştırma, otizm ve fiziksel aktivite ilişkisini inceleyen tezlerin sayısının sınırlı olduğunu ve bu alandaki çalışmaların genellikle sosyal beceriler üzerine yoğunlaştığını ortaya koymaktadır. Çalışmanın bulguları, özellikle 2016 yılında yapılan tez sayısının en fazla olduğunu göstermektedir. Bu çalışma, otizm ve fiziksel aktivite alanındaki araştırmaların derlenmesi ve bu alandaki gelecekteki araştırmalara katkı sağlamak için önemli bir kaynak sunmaktadır.

Dedeoğlu ve Yüksel (2017), Türkiye'de otizm alanında YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde yer alan ve indekslenen tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesine yönelik bir içerik analizidir. Araştırmada, otizm alanında yer alan 100 tez incelenmiş ve elde edilen veriler frekans ve yüzde tablosu olarak betimsel biçimde sunulmuştur. Çalışma, otizm ile ilgili tezlerin büyük bir kısmının yüksek lisans düzeyinde olduğunu, en eski tezin 1990 yılına ait olduğunu ve en fazla tezin 2015 yılında yapıldığını ortaya koymuştur. Ayrıca, tezlerin büyük çoğunluğunun kadın araştırmacılar tarafından yazıldığı ve Marmara Üniversitesi ile Anadolu Üniversitesi'nin öne çıktığı belirtilmiştir. Yapılan tezlerin çoğunluğunun Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde gerçekleştirildiği ve en çok eğitim ve öğretim alanında tezlerin yapıldığı vurgulanmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinin tercih edildiği, veri toplama araçları olarak ise ölçek, gözlem formu, görüşme formu gibi araçların kullanıldığı tespit edilmiştir. Çalışmaların örneklem grubunun büyük kısmını otizmlili çocuklar ve ebeveynleri oluşturmuştur. Çalışma, otizm alanındaki bilimsel araştırmaların önemini ve ülke genelinde bu alandaki daha fazla çalışmaya duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır.

Otizmlili çocuklara yönelik oyun temelli müdahaleler, hem kuramsal altyapısı hem de uygulamadaki etkileri açısından giderek önem kazanan bir araştırma alanı haline gelmiştir.

Oyun, otizm spektrum bozukluğu (OSB) olan bireylerin sosyal iletişim, etkileşim ve bilişsel gelişimlerine katkı sağladığı bilinen temel bir araçtır (Wolfberg, 2009). Ancak Türkiye’de bu alanda yapılan tezlerin sistematik bir biçimde değerlendirildiği çalışmaların sınırlı sayıda olduğu göze çarpmaktadır. Özellikle 2013–2024 yılları arasında yürütülen tezlerin güncel eğitim yaklaşımları, yeni tanı ölçütleri, farklı veri toplama araçları ve çeşitlenen müdahale teknikleri bağlamında yeniden analiz edilmesi gerekmektedir. Bu durum, mevcut bilgi birikiminin güncellenmesi ve sahada karşılaşılan uygulama sorunlarına yönelik çözüm üretme potansiyelini ortaya koymaktadır.

Ayrıca, yapılan tezlerdeki araştırma desenleri, kullanılan örneklem grupları ve veri toplama araçlarının çeşitliliği, bu alandaki metodolojik gelişmeleri anlamak açısından önemli ipuçları sunmaktadır. Ancak, önceki çalışmalarda bu unsurların bütüncül bir yaklaşımla ele alınmadığı, çoğunlukla sadece sınırlı değişkenlere odaklanıldığı görülmektedir. Dolayısıyla, bu araştırma alanındaki bilgi boşluklarının giderilmesi, hem teorik literatüre katkı sağlayacak hem de uygulayıcılara yol gösterici olacaktır.

Bu bağlamda, mevcut araştırmanın temel amacı, 2013–2024 yılları arasında Türkiye’de otizmlili çocuklar için hazırlanan oyun temelli tez çalışmalarını; konu başlıkları, danışman dağılımları, araştırma yöntemleri, örneklem grupları ve kullanılan veri toplama araçları gibi açılardan inceleyerek literatüre sistematik bir katkı sunmaktır. Ayrıca, bu inceleme ile elde edilen bulgular doğrultusunda alanda çalışan araştırmacı, eğitimci ve terapistlerin yararlanabileceği pratik çıktılar sağlanması da hedeflenmektedir. Böylece çalışma, yalnızca teorik değil, aynı zamanda eğitimdeki uygulamalara da doğrudan katkı sunacak nitelikte olacaktır.

Yukarıda verilen alanyazınında da belirtildiği gibi, yapılan tez incelemeleri, danışman dağılımı, tez konusu, araştırma yöntemi, örneklem grubu ve veri toplama aracına ilişkin bulguların ortaya konulmasının, sonraki araştırmalara önemli katkılar sağladığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, mevcut alanyazına katkı sağlamak amacıyla, bu çalışmada, 2013-2024 yılları arasında otizmlili çocuklar için yapılan oyun tabanlı etkinliklerle ilgili tez çalışmalarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu incelemenin kapsamı doğrultusunda araştırmanın alt problemleri şu şekilde belirlenmiştir:

1. Cinsiyet, bilim dalı ve unvana göre yazar ve danışmanların dağılımı nasıldır?
2. Kullanılan araştırma modelleri nelerdir?
3. Kullanılan araştırma yöntemleri nelerdir?
4. Geçerlik ve güvenirlik hususları belirtilmiş midir?
5. Oyun etkinliklerinin hangi alanlarda (sosyal beceri, dil gelişimi, davranışsal düzenleme vb.) daha çok kullanıldığı belirlenmiş midir?
6. Teknolojik araçlar (örneğin, dijital oyunlar, sanal gerçeklik, vb.) kullanım oranı nedir?
7. Hangi eğitim seviyesinde yapılmıştır? (Yüksek Lisans-Doktora)

Yöntem

Bu araştırma, betimsel nitelikte bir doküman analizi çalışmasıdır. araştırmanın temel amacı, 2013–2024 yılları arasında Türkiye’de otizmlili çocuklar için hazırlanan oyun temelli tez çalışmalarını; konu başlıkları, danışman dağılımları, araştırma yöntemleri, örneklem grupları ve kullanılan veri toplama araçları gibi açılardan inceleyerek literatüre katkı sunmaktır. . Nitel araştırma desenlerinden biri olan doküman analizi, yazılı materyallerin sistematik biçimde incelenmesini ve anlamlandırılmasını amaçlayan bir yöntem olup, özellikle geçmişte yapılmış çalışmaların içeriksel çözümlemesi açısından uygun bir model sunmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2018).

Araştırmanın evrenini, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) Ulusal Tez Merkezi’nde

kayıtlı ve 2014–2024 yılları arasında yayımlanmış olan, anahtar kelimelerinde hem “oyun” hem de “otizm” olan tüm tezler oluşturmaktadır. Araştırmada YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanı taranmış ve “otizm” ile “oyun” anahtar kelimeleri kullanılmıştır. Ocak 2025 tarihinde yapılan tarama sonucunda yüzlerce otizm temalı tez tespit edilmiştir. Ancak çalışmanın kapsamını netleştirmek amacıyla belirli ölçütler oluşturulmuştur. Buna göre yalnızca 2014–2024 yılları arasında yayımlanmış, başlık, özet veya anahtar kelimelerinde hem “otizm” hem de “oyun” kavramlarına yer veren, tam metnine erişilebilen yüksek lisans ve doktora tezleri değerlendirmeye alınmıştır. Sanatta yeterlik ve uzmanlık tezleri kapsam dışı bırakılmış, erişim kısıtlı olan tezler de çalışmaya dahil edilmemiştir. Bu ölçütler doğrultusunda ulaşılan toplam 27 tez analiz edilmiştir. Böylece yalnızca otizm konulu tüm tezler değil, oyun temelli müdahalelerle doğrudan ilişkili olan tezler incelenerek araştırmanın amacıyla uyumlu bir veri seti elde edilmiştir. Bunlardan 22’si yüksek lisans, 5’i doktora düzeyindedir. Tezlerin tamamı tam metin olarak indirilebilir nitelikte olduğu için örneklem seçimine gidilmeksizin, belirlenen tüm tezler çalışmaya dahil edilmiştir. Bu yönüyle araştırma, evrenin tamamına ulaşılmış olmasından ötürü örnekleme gereksinim duyulmayan tam sayımlı bir tarama çalışması niteliğindedir.

Tezler, sistematik bir biçimde yapılandırılmış analiz formu aracılığıyla aşağıdaki dört temel kategori çerçevesinde incelenmiştir:

Yazar bilgileri (cinsiyet, bilim dalı, ünvan),

- Kullanılan araştırma modeli ve veri toplama yöntemi (nicel, nitel, karma; görüşme, ölçek, gözlem vb.),
- Tezlerin kullandıkları gereç ve yöntemler (geçerlik güvenirlik özellikleri, çalışılan konular, kullanılan teknolojik aletler).

Toplanan veriler, içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Bu doğrultuda, tezlerde en çok tercih edilen yöntem desenleri, kullanılan veri toplama araçları, örneklem özellikleri gibi bulgular tematik olarak sınıflandırılmıştır. Veriler sıklık (frekans) ve yüzde (%) dağılımları ile tablolastırılarak sunulmuş, betimsel yorumlarla desteklenmiştir. Analiz süreci boyunca verilerin bütünlüğü ve güvenilirliği sağlanmaya özen gösterilmiş, sistematik bir kodlama süreci izlenmiştir.

Veri kaynağı

Bu araştırmanın veri kaynağını, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi oluşturmaktadır. Ocak 2025 tarihinde yapılan taramalar sonucunda, “otizm” ve “oyun” anahtar kelimeleri kullanılarak 2014–2024 yılları arasında hazırlanmış ve tam metnine erişilebilen lisansüstü tezler belirlenmiştir. Belirlenen tezler arasından erişim kısıtlaması bulunmayan toplam 27 tez çalışmaya dahil edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler, belirlenen tezlerin doküman analizi yöntemiyle sistematik biçimde incelenmesi yoluyla toplanmıştır. Öncelikle YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde erişime açık olan ve “otizm” ile “oyun” anahtar kelimeleri kullanılarak 2014–2024 yılları arasında yayımlanmış toplam 27 tez tespit edilmiştir. Bu tezler indirildikten sonra, önceden hazırlanmış bir tez inceleme formu aracılığıyla veriler kaydedilmiştir.

İnceleme formu;

- yazar ve danışman bilgileri (cinsiyet, ünvan, bilim dalı),
- kullanılan araştırma modeli ve yöntemi,
- geçerlik ve güvenirlik bilgileri,
- eğitim düzeyi (yüksek lisans/doktora)

gibi kategorilerden oluşmuştur. Tezlerde yer alan bilgiler araştırmacılar tarafından bağımsız şekilde kodlanmış, elde edilen veriler daha sonra karşılaştırılarak tutarlılık sağlanmıştır.

Verilerin analizi

Bu araştırmada toplanan veriler, içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Öncelikle tez inceleme formunda yer alan her bir kategori (yazar-danışman bilgileri, araştırma modeli, yöntem, konu alanı, teknolojik araç kullanımı ve eğitim düzeyi) için veriler sistematik biçimde kodlanmıştır. Kodlama süreci araştırmacı tarafından bağımsız olarak yürütülmüş ve elde edilen kodlar karşılaştırılarak tutarlılık sağlanmıştır.

Veriler analiz edilirken, frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları hesaplanmış, bulgular tablolar halinde sunulmuştur. Ayrıca, elde edilen bulgular yorumlanırken nitel bulgular da dikkate alınarak alan yazınıla karşılaştırmalı değerlendirmeler yapılmıştır. Böylece tezlerde ortaya çıkan tematik ve yöntemsel eğilimler bütüncül bir yaklaşımla ortaya konulmuştur.

Bulgular

Bu bölümde, 2014–2024 yılları arasında Türkiye’de “otizm” ve “oyun” temalarıyla hazırlanmış lisansüstü tezlerin belirlenen analiz kriterlerine göre incelenmesi sonucu elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Tezler; yazar ve danışman bilgileri, hedeflenen sınıf düzeyi, araştırma modeli ve yöntemleri ile konu ve alt konu başlıkları açısından değerlendirilmiş, bulgular frekans ve yüzde dağılımlarıyla tablo halinde sunulmuştur.

1. Cinsiyet, ve bilim dalı ve unvana göre yazar ve danışmanların dağılımı

Bu çalışmada incelenen 27 tez yazarı cinsiyet ve bilim dalına göre değerlendirildiğinde, kadın yazarların (%77,78) erkek yazarlara (%22,22) göre belirgin şekilde daha fazla olduğu görülmektedir. Bilim dallarına göre dağılımda ise en yüksek oran eğitim alanındadır (n=19; %70,37). Bunu spor alanı (%14,81), mühendislik ve mimarlık (%7,41), psikoloji ve ergoterapi (%3,70’er) takip etmektedir. Bu durum, otizm ve oyun etkinlikleri konusunun daha çok eğitim temelli disiplinlerde ele alındığını göstermektedir. Hazırlanan tezlerin bilim alanları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Cinsiyet ve bilim dalına göre yazarların dağılımı

Cinsiyet	Eğitim alanı	Spor alanı	Bilim Alanı			Toplam
			Psikoloji	Ergoterapi	Mühendislik Mimarlık	
Kadın	14	4	1	1	1	21
Erkek	5	0	0	0	1	6
Toplam	19	4	1	1	2	27

Danışman unvanları incelendiğinde, en yüksek oran %48,15 ile profesör düzeyindedir (n=13). Bunu %25,93 ile doçentler, %18,52 ile öğretim görevlisi doktorlar ve %7,41 ile doktor öğretim üyeleri takip etmektedir. Danışmanların cinsiyeti değerlendirildiğinde kadın danışmanların sayıca daha fazla olduğu (n=18) ve bu farkın tüm unvan seviyelerinde benzer şekilde sürdüğü gözlemlenmektedir.

Tablo 2

Cinsiyet ve bilim dalına göre yazarların dağılımı

Cinsiyeti	Öğretim Görevlisi Doktor	Dr. Öğr. Üyesi	Doçent	Profesör	Toplam
Kadın	4	1	4	9	18
Erkek	1	1	3	4	9
Toplam	5	2	7	13	27
%	18,52	7,41	25,93	48,15	100

2. Kullanılan araştırma modelleri

Araştırma modellerine bakıldığında en sık kullanılan modelin %29,63 oranıyla tek denekli araştırma modeli olduğu görülmektedir. Deneysel (%25,93), ilişki tarama (%11,11) ve diğer modeller (çoklu yoklama, yarı deneysel, meta analiz, betimsel, çoklu başlama, gözlem) daha düşük oranlarda tercih edilmiştir. Bu dağılım, otizmli çocuklarla yapılan çalışmaların bireysel düzeyde yapılandırılmış müdahale yaklaşımlarına dayandığını göstermektedir.

Tablo 3

Tezlerde kullanılan araştırma modelleri

Model	Eğitim	Spor	Psikoloji	Ergoterapi	Mühendislik Mimarlık	Toplam
Tek denek	7	1				8
Deneysel	5	1		1		7
Çoklu Yoklama	2					2
Nedensel Karşılaştırma	1	1				2
Betimsel	1					1
Çoklu Başlama	1					1
Gözlem					1	1
Meta Analiz					1	1
İlişki Tarama	1	1	1			3
Yarı Deneysel	1					1
Toplam	19	4	1	1	2	27
%	70,37	14,81	3,70	3,70	7,41	100

3. Kullanılan araştırma yöntemleri

Araştırmalarda kullanılan yöntemler incelendiğinde, karma yöntem %51,85 ile en çok tercih edilen yaklaşım olmuştur. Bunu nicel yöntemler (%48,15) ve nitel yöntemler (%37,04) takip etmektedir. Bu bulgu, araştırmacıların hem niceliksel veriye hem de derinlemesine analizlere ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

Tablo 4

Tezlerde kullanılan araştırma yöntemleri

Yöntem	f	%
Nicel	13	48,15
Nitel	10	37,04
Karma	14	51,85
Toplam	27	100,00

4. Geçerlik ve güvenirlik hususları

İncelenen tezlerin %70,37'sinde geçerlik ve güvenirlik bilgisine yer verildiği, %29,63'ünde ise bu bilgilere yer verilmediği belirlenmiştir. Bu bulgu, araştırmalarda metodolojik güvenirlik konusuna çoğunlukla dikkat edildiğini, ancak hâlâ standartlara tam anlamıyla uyulmadığını göstermektedir.

Tablo 5

Tezlerde geçerlik ve güvenirliğin rapor edilmesi

Geçerlik-güvenirlik durumu	f	%
Geçerlik Güvenirlik rapor edilmiş	19	70,37
Geçerlik Güvenirlik rapor edilmemiş	8	29,63
Toplam	27	100

5. Oyun etkinliklerinin çalışıldığı konular

Çalışılan konulara ilişkin dağılıma göre en sık karşılaşılan alan %29,63 ile oyun becerileridir. Bunu sosyal beceri (%25,93), dil gelişimi (%14,81) ve motor beceriler (%7,41) takip etmektedir. Diğer konular arasında problem davranışların azaltılması, dijital oyun kullanımı, temel tepki öğretimi, sosyodrama ve fiziksel gelişim yer almaktadır. Bu durum, oyun tabanlı müdahalelerin çok boyutlu becerileri hedeflediğini ortaya koymaktadır.

Tablo 6

Tezlerde çalışılan konular

Konular	f	%
Sosyal Beceri	7	25,93
Problem Durum Azaltma	1	3,70
Dijital Oyun	1	3,70
Sosyal Beceri ve Dil	1	3,70
Dil	4	14,81
Oyun Becerileri	8	29,63
Motor Beceri	2	7,41
Temel Tepki	1	3,70
Fiziksel Gelişim	1	3,70
Sosyodrama	1	3,70
Toplam	27	100

6. Teknolojik araçlar

Tezlerin %33,33'ünde dijital oyunlar, sanal gerçeklik gibi teknolojik araçlara yer verildiği; %66,67'sinde ise bu araçların kullanılmadığı belirlenmiştir. Bu oran, teknolojik uygulamaların giderek artmakla birlikte hâlâ sınırlı düzeyde kullanıldığını göstermektedir.

Tablo 7

Çalışmalarda Teknolojik Araçlara yer verilmesi

Yer verme durumu	f	%
Teknolojik araçlara yer verilmiş	9	33,33
Teknolojik araçlara yer verilmemiş	18	66,67
Toplam	27	100

7. Eğitim seviyesi

Araştırmaların eğitim seviyesine göre dağılımı incelendiğinde, çalışmaların büyük çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde (%81,48) yapıldığı, doktora düzeyindeki çalışmaların ise daha sınırlı (%18,52) olduğu görülmektedir. Bu durum, konunun henüz doktora düzeyinde derinlemesine ele alınmasının sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 8

Araştırmaların Eğitim Seviyesi

Eğitim seviyesi	f	%
Yüksek Lisans	22	81,48
Doktora	5	18,52
Toplam	27	100

Tartışma

Bu araştırma, 2014–2024 yılları arasında Türkiye’de otizm ve oyun etkinlikleri konusunda yapılmış lisansüstü tezleri inceleyerek, bu alandaki araştırma eğilimlerini, yöntem tercihlerini ve tematik odakları ortaya koymayı amaçlamıştır. Elde edilen bulgular, otizmlili bireylerin oyun becerilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların büyük oranda eğitim bilimleri alanında yoğunlaştığını göstermektedir. Nitekim yazarların çoğunluğu kadın olup, eğitim alanı tezlerin yaklaşık %70’ini oluşturmaktadır. Bu durum, Türkiye’de özellikle kadın araştırmacıların özel eğitim alanındaki katkılarının belirgin olduğunu ve oyun temelli müdahalelere yönelik ilgiyi yansıtmaktadır. Benzer şekilde Dedeoğlu ve Yüksel (2017), otizm alanındaki tezlerin büyük bölümünün eğitim bilimlerinde yapıldığını ve kadın araştırmacıların sayıca baskın olduğunu ortaya koymuştur. Özel eğitim disiplininin bu alandaki yoğun çalışması, bu araştırmada da görülmektedir.

Araştırma modelleri açısından, en çok tercih edilen modelin tek denekli tasarımlar olması (yaklaşık %30), bireyselleştirilmiş müdahale yöntemlerinin OSB’li bireylerde yaygın olarak kullanıldığını göstermektedir. Bu bulgu, İnce, Kılıç ve Yıldırım’ın (2023) çalışmasında da paralel olarak görülmektedir. Söz konusu çalışmada, OSB’li bireylerle yapılan tezlerde büyük oranda tek denekli deneysel tasarımların kullanıldığı ve oyun temelli müdahalelerin etkili bulunduğu bildirilmiştir. Araştırma yöntemleri arasında karma yöntemlerin en sık kullanılması (%51,85), araştırmacıların hem nitel hem nicel veriye dayalı bütüncül değerlendirmeler yapma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Bu, otizm ve oyun gibi çok boyutlu konuların değerlendirilmesinde metodolojik çeşitliliğin önemini vurgular niteliktedir. Ayrıca, çalışmaların %70’inden fazlasında geçerlik ve güvenirlik bilgilerinin raporlanması, bilimsel güvenilirlik açısından olumlu bir bulgu olarak değerlendirilebilir.

İçerik analizine göre en sık çalışılan konular arasında oyun becerileri (%29,63) ve sosyal beceriler (%25,93) öne çıkmıştır. Bu bulgu, Kasari ve arkadaşlarının (2012) sosyal becerilerin OSB’li bireylerde öncelikli müdahale alanı olduğunu belirttiği bulgularla örtüşmektedir. Ayrıca, bu çalışmada oyun tabanlı müdahalelerin motor beceriler, dil gelişimi ve problem davranışların azaltılması gibi çok sayıda alana hizmet ettiği görülmüştür. Teknolojik araçların kullanımı ise sınırlı kalmakla birlikte (%33,33), özellikle dijital oyunlar ve sanal gerçeklik uygulamalarının dahil edildiği tezlerin sayısının artmakta olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, Schreibman ve arkadaşlarının (2015) teknoloji destekli müdahalelerin OSB’li bireyler üzerindeki olumlu etkilerine dikkat çeken çalışmalarını desteklemektedir. Ancak halen iki tezdten birinden fazlasında teknolojik unsurların kullanılmaması, bu alanın gelişime açık olduğunu göstermektedir.

Tezlerin büyük çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde yapılması (%81,48), bu konuda doktora düzeyinde daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Ayrıca çalışmalarda İstanbul ve büyük şehirlerdeki üniversitelerin öne çıkması (örneğin Maltepe Üniversitesi) Başak ve Aral’ın (2021) bulgularıyla uyumludur.

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle yalnızca YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde yer alan ve erişime açık olan tezler incelenmiştir. Ayrıca sadece "oyun" ve "otizm" anahtar kelimeleri ile yapılan tarama sınırlı bir örnekleme neden olmuş olabilir. Bu sınırlılıklar, sonuçların genellenebilirliğini etkileyebilir.

Bu çalışma, otizm ve oyun etkinlikleri üzerine Türkiye’de yapılan lisansüstü tezleri sistematik biçimde ele alan nadir örneklerden biridir. Konuya ilişkin hem nitel hem nicel veriler tablo halinde sunulmuş, eğilimlerin yıllara, alanlara ve yöntemlere göre dağılımı ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir. Bu yönüyle, literatürdeki boşlukları tespit etmek isteyen araştırmacılar için kapsamlı bir kaynak niteliği taşımaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma, 2014–2024 yılları arasında Türkiye'de otizm spektrum bozukluğu (OSB) ve oyun temelli müdahaleler konularında hazırlanmış lisansüstü tezleri analiz ederek, alandaki akademik eğilimleri, yöntemsel tercihleri ve içeriksel odakları ortaya koymayı hedeflemiştir. Araştırma bulguları, son on yıllık dönemde otizmlili bireylerin gelişimine katkı sunmak amacıyla oyun temelli müdahalelere yönelik akademik ilginin belirgin bir şekilde arttığını göstermiştir. Bu sonuç önemlidir çünkü otizmlili bireylerin sosyal iletişim, etkileşim ve davranışsal gelişimlerinde oyun, hem bilimsel hem de pedagojik açıdan kanıt temelli bir müdahale olarak değerlendirilmektedir. Bu eğilim, literatürdeki birçok çalışmayla da örtüşmektedir (örn. Wolfberg, 2009; Kasari ve ark., 2012) ve oyun temelli uygulamaların sosyal etkileşim, dil gelişimi ve ortak dikkat becerilerindeki olumlu etkisini desteklemektedir.

Tezlerin büyük çoğunluğunun eğitim bilimleri alanında ve kadın araştırmacılar tarafından hazırlanmış olması, sadece akademik bir dağılım değil, aynı zamanda toplumsal ve mesleki eğilimlerin bir yansımasıdır. Bu durum, özellikle özel eğitim ve okul öncesi eğitimi gibi disiplinlerde kadın akademisyenlerin sayısal üstünlüğü ile uyumludur. Bunun yanında, özel eğitim alanının öğretmen ağırlıklı bir meslek yapısına sahip olması da bu sonucu destekler niteliktedir. Ancak bu bulgu, alandaki çeşitliliğin ve disiplinler arası işbirliğinin artırılması gerektiğine işaret etmekte; sağlık bilimleri, psikoloji ve bilişim gibi alanlardan gelen araştırmacıların katkı sağlamasının değerli olacağını göstermektedir.

Araştırma desenleri bakımından en sık tercih edilen modelin tek denekli desen olması, otizmlili bireylerle yapılan çalışmaların bireysel farklılıkları esas alan uygulamalara yöneldiğini göstermektedir. Bu yöntem, otizm gibi heterojen bir yapıya sahip birey gruplarında, bireysel değişimleri hassas biçimde gözlemlene avantajı sunduğu için sık tercih edilmektedir. Bu bulgu, önceki ulusal tez analizleriyle de tutarlıdır (örn. Gültekin & Şahin, 2020). Bununla birlikte, karma yöntemle yönelimin de artmakta olması, araştırmacıların hem niteliksel hem de niceliksel bakış açılarını bir araya getirerek daha kapsamlı ve çok boyutlu analizler yapma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Bu da araştırma sonuçlarının güvenilirliğini ve genellenebilirliğini artırmak açısından önemli bir gelişmedir.

İçerik açısından değerlendirildiğinde, tezlerin büyük bölümünün oyun becerileri ve sosyal etkileşim temalarına odaklandığı görülmüştür. Bu bulgu anlamlıdır çünkü bu alanlar, otizmlili bireylerin günlük yaşamda en fazla güçlük yaşadığı ve dış dünyayla etkileşim kurmakta desteğe ihtiyaç duyduğu temel becerilerdir. Sosyal etkileşim ve oyun davranışları, otizm tanı kriterlerinin merkezinde yer aldığı için bu bulgu hem beklenen hem de alana özgü bir yönelimi yansıtmaktadır. Ancak bu durum aynı zamanda diğer gelişim alanlarının (örneğin motor beceriler, yürütücü işlevler, duygusal düzenleme) görece ihmal edildiğini de göstermekte, bu alanların daha fazla çalışılması gerektiğine işaret etmektedir.

Araştırma kapsamında elde edilen dikkat çekici bir diğer bulgu, teknoloji destekli uygulamaların oldukça sınırlı sayıda tezde ele alınmış olmasıdır. Günümüzde dijital oyunlar, sanal gerçeklik, artırılmış gerçeklik gibi teknolojik araçlar, otizmlili bireylerin eğitiminde dikkat çekici potansiyele sahipken, bu araçların araştırma konusu olarak yeterince yer bulamamış olması önemli bir boşluğa işaret etmektedir. Bu boşluk, teknoloji ile özel eğitimin kesişim alanında çalışan araştırmacılar için önemli bir fırsat sunmaktadır. Gelecekte, teknoloji destekli oyun uygulamalarının etkisine odaklanan disiplinler arası çalışmaların artırılması, bu eksikliği gidermeye katkı sağlayacaktır.

Tezlerin büyük çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde olması, alandaki akademik ilginin

daha çok giriş düzeyinde kaldığını düşündürmektedir. Bu durum, metodolojik derinlik ve kuramsal katkı açısından doktora düzeyindeki çalışmaların artırılması gerektiğini göstermektedir. Daha ileri düzey araştırmalar, yalnızca etkililik değerlendirmeleri değil, aynı zamanda kuramsal modelleme, uzun vadeli izleme ve program geliştirme gibi daha özgün katkılar sağlayabilir. Son olarak, bazı tezlerde araştırma araçlarının geçerlik ve güvenilirlik bilgilerinin eksik ya da yüzeysel raporlandığı görülmüştür. Bu metodolojik eksiklik, elde edilen bulguların bilimsel geçerliliğini sınırlandırabilmektedir. Bu nedenle, ileri araştırmalarda yöntemsel kaliteye daha fazla özen gösterilmesi, standartların sağlanması ve şeffaf raporlama ilkelerine uyulması büyük önem taşımaktadır.

Tüm bu sonuçlar ışığında, gelecekte yapılacak araştırmalarda;

- Oyun temelli müdahalelere yönelik teknoloji entegrasyonunun artırılması,
- Araştırmaların farklı yaş gruplarına ve gelişim alanlarına göre çeşitlendirilmesi,
- Geçerlik-güvenirlik ilkelerine uygun veri toplama araçlarının kullanılması,
- Doktora düzeyindeki çalışmalara öncelik verilmesi,

alandaki bilimsel derinliği ve uygulama gücünü artıracaktır. Ayrıca, yalnızca ulusal literatürle sınırlı kalmayıp uluslararası araştırmalarla karşılaştırmalı analizler yapılması, Türkiye'deki uygulamaların küresel düzeyde daha anlamlı bir bağlamda değerlendirilmesine katkı sağlayacaktır.

Bildirim

Teşekkür: Uygulanamaz

Yazarların katkıları: Literatür taraması, araştırma sorularının oluşturulması B.A., yöntemsel çerçevenin belirlenmesi G.I. Bulguların yorumlanması ve tartışma bölümünün yazımı B.A. ve G.I. Sonuç ve öneriler bölümünün yazımı B.A. Tüm makalenin kontrolü G.I.

Çıkar çatışması: Yazarlar çatışan çıkarları olmadığını beyan ederler

Finansman: Araştırmada herhangi bir finansman kaynağı bulunmamaktadır.

Etik onay ve katılım onayı: Araştırma, insan denek içermemektedir.

Kaynakça

- Başak, E., & Aral, N. (2021). Türkiye'de otizm tanısı almış bireylerin aileleri ile yapılmış tezlerin ve makalelerin incelenmesi (2000–2021). *International Journal of Social Sciences*, 2021(3), 213–224. <https://doi.org/10.47899/ijss.20213210>
- Chen, J., Hu, J., Zhang, K., Zeng, X., Ma, Y., Lu, W., Zhang, K., & Wang, G. (2022). Virtual reality enhances the social skills of children with autism spectrum disorder: A review. *Interactive Learning Environments*, 30(8), 1474–1492. <https://doi.org/10.1080/10494820.2022.2146139>
- Çınar, E., & Sazak Duman, E. (2025). Otizm spektrum bozukluğu olan çocuklara sembolik oyun öğretiminde video modelle öğretimin etkililiği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 26(2), 167–180. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.1409821>
- Dedeoğlu, S., & Yüksel, G. (2017). Otizm alanı ile ilgili yapılan lisansüstü tezler üzerine bir içerik analizi çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 405–416.
- Deniz, E., Francis, G., Torgerson, C., & Toseeb, U. (2022). Parent-mediated play-based interventions to improve social communication and language skills of preschool autistic children: A systematic review and meta-analysis protocol. *PLOS ONE*, 17(8). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0270153>
- Dijkstra-de Neijls, L., Tisseur, C., Kluwen, L. A., van Berckelaer-Onnes, I. A., Swaab, H., & Ester, W. A. (2021). Effectivity of play-based interventions in children with autism spectrum disorder and their parents: A systematic review. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 51(10), 3300–3319. <https://doi.org/10.1007/s10803-021-05357-2>
- Georgieva, E., Yordanova, G., & Markovska, I. (2020). Technology-based interventions for children with autism spectrum disorder: A review. *International Journal of Educational Research*, 99, 101–114.

<https://doi.org/10.1016/j.ijer.2019.101114>

- Gültekin, O., & Başıyigit, F. E. (2018). Türkiye’de 2013–2017 yılları arasında otizm ve fiziksel aktivite alanında yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)*, 4(1), 116–129. <https://doi.org/10.47899/ijcss.2018.410>
- Ingersoll, B., & Dvortcsak, A. (2010). *Teaching social communication to children with autism: A manual for parents and professionals*. Guilford Press.
- İnce, M., Kılıç, Y., & Yıldırım, H. H. (2023). Otizm spektrum bozukluğu olan çocukların oyun becerilerine yönelik yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 7(2), 162–178. <https://doi.org/10.24130/eccd-journal.123456>
- Karadağ, H. (2011). *Eğitimde araştırmalar ve reformlar*. Eğitim Yayınevi.
- Kasari, C., Gulsrud, A., & Freeman, S. (2012). Social skills in children with autism: What works and why. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 42(7), 1242–1248. <https://doi.org/10.1007/s10803-011-1283-2>
- Kent, C., Cordier, R., Joosten, A., Wilkes-Gillan, S., Bundy, A., & Speyer, R. (2020). A systematic review and meta-analysis of interventions to improve play skills in children with autism spectrum disorder. *Review Journal of Autism and Developmental Disorders*, 7(1), 91–118. <https://doi.org/10.1007/s40489-019-00186-w>
- Li, X., Guo, S., Wang, Y., & Sun, Z. (2022). The effect of game-based interventions on social skills, behavior, and cognition in children and adolescents with ASD: A meta-analysis. *Psychiatry Research*, 309, 114557. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2022.114557>
- O’Keeffe, C., & McNally, S. (2021). A systematic review of play-based interventions targeting the social communication skills of children with autism spectrum disorder in educational contexts. *Review Journal of Autism and Developmental Disorders*, 8(1), 1–31. <https://doi.org/10.1007/s40489-021-00286-3>
- Öztürk, E. (2019). Oyun temelli müdahale programının otizm spektrum bozukluğu olan çocukların sosyal iletişim becerilerine etkisi (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Saral, D. (2023). “Öğretimin yolu oyundan geçer”: Otizm spektrum bozukluğunda oyun becerilerine yönelik nitel bir inceleme. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 385–419. <https://doi.org/10.30561/sinopusd.1251140>
- Schreibman, L., Dawson, G., & Stahmer, A. (2015). Empirically supported comprehensive treatments for autism spectrum disorder. In L. E. Mayes (Ed.), *Autism spectrum disorder* (pp. 179–207). Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4939-2528-5_10
- Tavşancıl, E. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Toklu Başkak, E., & Aral, N. (2021). Türkiye’de otizm tanısı almış bireylerin aileleri ile yapılmış tezlerin ve makalelerin incelenmesi (2000–2021). *International Journal of Social Sciences*, 2021(3), 213–224. <https://doi.org/10.47899/ijss.20213210>
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
- Yılmaz, M., & Demir, S. (2021). Otizmlı çocuklarda oyun temelli eğitimin iletişim becerilerine etkisi. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 135–150.

Received: 24 June 2025

Accepted: 04 Oct 2025

An Analysis of Theses Conducted Between 2014 And 2024 on Autism And Play Activities

Bourak Adil¹, Gökhan Ilgaz²

¹ Trakya University, Faculty of Education, Institute of Social Sciences, PhD Student, Disability Studies, Edirne, Türkiye, email: bourakadil@trakya.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6174-3647>

² Trakya University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Edirne, Türkiye, email: gokhani@trakya.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8988-5279>

Corresponding Author: Bourak Adil, Edirne, Türkiye

Abstract

The purpose of this study is to contribute to the literature by examining play-based thesis studies prepared for children with autism in Turkey between 2013 and 2024 in terms of topics, advisor distribution, research methods, sample groups, and data collection tools. The study was conducted using the document analysis method, and 27 theses accessible in the National Thesis Center of the Council of Higher Education (YÖK) were reviewed. The theses were identified through a search in the National Thesis Center using the keywords “autism” and “play,” and those with full-text accessibility between 2014 and 2024 were included in the analysis. The theses were examined with respect to author and advisor gender, academic disciplines, research methods and designs, reporting of validity and reliability, thematic content, use of technology, and education level. According to the findings, the majority of the theses were prepared by female researchers and concentrated in the field of educational sciences. The most frequently used research design was the single-subject design, while mixed-methods approaches also stood out in terms of frequency of preference. A significant proportion of the studies focused on play skills and social interaction. In addition, one-third of the theses incorporated technology-based tools. The findings indicate an increasing academic interest in play-based interventions for individuals with autism and reveal the emergence of certain thematic and methodological trends in recent research.

Keywords: Autism, play-based intervention, graduate theses, document analysis, special education

Introduction

Scientific research aims to generate new knowledge, improve existing knowledge, and solve problems encountered. This process lays the foundations for scientific development and helps improve humanity's living standards (Tavşancıl, 2008). Scientific studies in the field of education, on the other hand, provide valuable data on the effectiveness of educational practices and reforms, contributing to future innovations (Karadağ, 2011). Recent studies on autism spectrum disorder (ASD) and play activities have attracted increasing attention (Dijkstra-deNeijs et al., 2021; O’Keeffe & McNally, 2021; Saral, 2023; Çınar & Sazak-Duman, 2025). With innovations in education and therapy methods, play-based interventions have gained importance to support the development of individuals with autism (Dodd, Gardner, & Keen, 2022). For this reason, play activities and technology-supported games have an important place in studies on the effects of play methods on the developmental processes of individuals with autism (Ingersoll & Dvortcsak, 2010).

Adil, B. & Ilgaz, G. (2025). An analysis of theses conducted between 2014 and 2024 on autism and play activities. *Anatolian Turkish Journal of Education*, 7(2), 298-309. <https://doi.org/10.29329/ated.2025.1388.8>

The need to develop more effective interventions for improving the limited play skills of individuals with autism contributes to the growth of scientific research in this area. Studies evaluating the effects of play-based interventions for children with autism have examined various play-related approaches and methods in detail (Kent et al., 2020). For example, methods such as play therapy, social skills training, and technology-assisted interventions aim to enhance skills like social interaction and communication in individuals with autism (Kasari et al., 2012). In this context, particularly with the influence of technological advancements, studies on the applicability of play-based interventions in digital environments are gaining prominence.

Studies using technological materials, particularly digital games and virtual reality applications, are increasingly familiar to support the attention and learning processes of individuals with autism (Schreibman et al., 2015). At the same time, game-based educational programs for children with autism aim to help them learn daily living skills (Georgieva et al., 2020). Furthermore, studies have reported that such technology-supported play approaches improve the social interaction, communication, and motor skills of children with autism (Li et al., 2022; Chen et al., 2022).

Research on different interventions and methods for the education of children with autism is increasingly significant. These studies provide valuable insights into the developmental processes of individuals with autism and aim to inform new approaches to educational practices. The contributions of individualized instructional techniques to improving social interaction and communication skills are particularly noteworthy. Furthermore, studies on the long-term effects of early intervention programs are receiving increasing attention in the literature. In this context, the contribution of play-based practices to the cognitive, emotional, and social development of children with autism guides educators and therapists (Deniz et al., 2022).

In the last decade, studies on autism and play activities in Turkey have become a significant body of research, particularly examining the effects of play-based interventions on children with autism (Öztürk, 2019; Yılmaz & Demir, 2021). Play is utilized as a tool for children with autism in key areas, including social interaction, language development, and emotional awareness. In this context, literature reviews are crucial for evaluating the methods used in play-based interventions and evolving research trends in this field. Research conducted in the last decade, in particular, provides important insights into new practices, methods, and future research in this field.

Autism Spectrum Disorder (ASD) can interfere with natural play learning, requiring additional support. İnce, Kılıç, and Yıldırım (2023) examined postgraduate theses on play interventions for ASD, conducted in Türkiye between 2008 and 2023, in terms of factors such as year, age, gender, participants, methods, activity, and the role of play. Twenty theses (14 master's and six doctoral) were evaluated using qualitative document analysis. Eleven studies used play as a goal, seven as a tool, and two as both a goal and a tool. Participants were generally male, aged 1-19. Most theses focused on single-subject research methods using experimental designs. All play interventions examined were found to be effective for individuals with ASD.

Başak and Aral (2021) aimed to examine theses and articles conducted with families of individuals diagnosed with autism in Türkiye between 2000 and 2021. In the study, document analysis, a qualitative research method, was employed, and theses were retrieved from the National Thesis Center of the Council of Higher Education, as well as articles from Google Scholar. The keywords used in the research included terms such as "autism," "autistic," "autism spectrum disorder," "family," "parent," "mother," and "father." A total of 73 theses

and articles were examined, and the research results were evaluated in detail according to various variables. According to the study findings, most research was conducted in 2020, with the majority of these conducted in Istanbul and at Maltepe University. Additionally, quantitative methods and the descriptive-relational survey model were used in most of the studies, and the General Information Form was the most commonly used data collection tool. The research highlights the need for more in-depth scientific research on the families of individuals diagnosed with autism.

Gültekin and Başıyigit (2018) conducted a study to examine postgraduate theses in the field of autism and physical activity in Turkey between 2013 and 2017. Fourteen theses from the Council of Higher Education (YÖK)'s thesis screening center were examined, comprising 10 master's theses and 4 doctoral theses. The study revealed that the number of theses examining the relationship between autism and physical activity is limited, and that studies in this area generally focus on social skills. The study's findings indicate that the highest number of theses were published in 2016. This study provides an important resource for compiling research on autism and physical activity and contributing to future research in this area.

Dedeoğlu and Yüksel (2017) conducted a content analysis to examine theses indexed by the Council of Higher Education (YÖK) National Thesis Center in Türkiye regarding autism, in terms of various variables. The study examined 100 theses in the field of autism, and the resulting data was presented descriptively as frequency and percentage tables. The study revealed that the majority of theses on autism were at the master's level, with the oldest thesis dating back to 1990 and the highest number of theses written in 2015. It was also noted that the vast majority of theses were written by female researchers, with Marmara University and Anadolu University being prominent. It was emphasized that the majority of theses were conducted at the Institute of Educational Sciences, with most theses being in the field of education and training. It was determined that quantitative research methods were preferred, and data collection tools such as scales, observation forms, and interview forms were used. The majority of the study samples consisted of children with autism and their parents. The study highlights the importance of scientific research in the field of autism and the need for more studies in this area nationwide.

Play-based interventions for children with autism have become an increasingly important research area, both in terms of their theoretical foundation and practical implications. Play is a fundamental tool known to contribute to the social communication, interaction, and cognitive development of individuals with autism spectrum disorder (ASD) (Wolfberg, 2009). However, it is striking that there are a limited number of studies systematically evaluating these published in this field in Turkey. These, particularly those conducted between 2013 and 2024, need to be reanalyzed in the context of current educational approaches, new diagnostic criteria, different data collection tools, and diversified intervention techniques. This demonstrates the potential for updating existing knowledge and providing solutions to practical problems encountered in the field.

Furthermore, the diversity of research designs, sample groups, and data collection tools used in these theses provides important clues for understanding methodological developments in this field. However, it is observed that previous studies have not addressed these elements with a holistic approach, often focusing only on limited variables. Therefore, addressing the knowledge gaps in this area will not only contribute to the theoretical literature but also guide practitioners.

In this context, the primary objective of the current study is to systematically contribute to the literature by examining play-based theses prepared for children with autism in Turkey between 2013 and 2024, in terms of topics, advisor distributions, research methods, sample

groups, and data collection tools used. Furthermore, the findings of this review aim to provide practical outcomes that researchers, educators, and therapists working in the field can benefit from. Thus, the study will contribute not only theoretically but also directly to educational practice.

As stated in the literature above, presenting the findings regarding thesis reviews, advisor distributions, thesis topics, research methods, sample groups, and data collection tools significantly contributes to future research. Therefore, to contribute to the existing literature, this study aims to examine the theses conducted between 2013 and 2024 on play-based activities for children with autism. In line with the scope of this review, the sub-problems of the study were identified as follows:

1. What is the distribution of authors and reviewers by gender, field of study, and title?
2. What are the research models used?
3. What are the research methods used?
4. Have validity and reliability issues been specified?
5. Has it been determined in which areas (social skills, language development, behavioral regulation, etc.) gaming activities are used most frequently?
6. What is the rate of use of technological tools (e.g., digital games, virtual reality, etc.)?
7. What is the educational level of the study? (Master's-Doctoral)

Method

This research is a descriptive document analysis study. The primary objective of the study is to contribute to the literature by examining play-based theses prepared for children with autism in Turkey between 2013 and 2024, in terms of topics, advisor distributions, research methods, sample groups, and data collection tools used. Document analysis, a qualitative research design, aims to systematically examine and interpret written materials and offers a particularly suitable model for the contextual analysis of past studies (Yıldırım & Şimşek, 2018).

The research population consists of all theses registered with the Council of Higher Education (YÖK) National Thesis Center and published between 2014 and 2024, containing both "play" and "autism" as keywords. The YÖK National Thesis Center database was searched for the research, using the keywords "autism" and "play." The search, conducted in January 2025, identified hundreds of autism-themed theses. However, certain criteria were established to clarify the scope of the study. Accordingly, only master's and doctoral theses published between 2014 and 2024, containing both the concepts of "autism" and "play" in their titles, abstracts, or keywords, and with accessible full text were included in the evaluation. Proficiency and specialization theses in art were excluded, and theses with restricted access were also excluded. A total of 27 theses were analyzed based on these criteria. This resulted in a dataset aligned with the research objective by examining not only all theses on autism but also those directly related to play-based interventions. Of these, 22 were at the master's level and 5 were at the doctoral level. Because all theses were available for download in full text, all identified theses were included in the study without any sampling. In this respect, the research is a full-scale survey study that does not require a sample because the entire universe was reached.

The theses were systematically analyzed using a structured analysis form within the following four basic categories:

Author information (gender, field of study, title),

- Research model and data collection method (quantitative, qualitative, mixed;

interview, scale, observation, etc.),

The collected data were analyzed using content analysis. Findings such as the most frequently used method designs, data collection tools, and sample characteristics were classified thematically. The data were presented in tables using frequency and percentage distributions and supported by descriptive interpretations. Throughout the analysis process, care was taken to ensure the integrity and reliability of the data, and a systematic coding process was followed. Thanks to this methodological approach, an overview of theses written in the field of play-based autism studies in Turkey in the last decade was presented, aiming to both evaluate current trends and shed light on knowledge gaps in the field.

Data Source

The data source for this research is the Council of Higher Education (YÖK) National Thesis Center. Following searches conducted in January 2025, graduate theses prepared between 2014 and 2024 using the keywords "autism" and "play" and whose full texts were accessible were identified. A total of 27 theses with no access restrictions were included in the study.

Data Collection

Data for the study was collected through a systematic review of the identified theses using document analysis. First, a total of 27 theses published between 2014 and 2024 using the keywords "autism" and "play" and accessible through the YÖK National Thesis Center were identified. After these theses were downloaded, the data was recorded using a pre-prepared thesis review form.

Review form:

The data consisted of categories such as: • author and advisor information (gender, title, branch of science),

- research model and method used,
- validity and reliability information,
- education level (master's/doctoral degree)

The information contained in the theses was independently coded by the researchers, and the resulting data was then compared to ensure consistency.

Data Analysis

The data collected in this study was analyzed using the content analysis method. First, the data were systematically coded for each category included in the thesis review form (author and advisor information, research model, method, subject area, use of technological tools, and level of education). The coding process was conducted independently by the researcher, and consistency was ensured by comparing the resulting codes.

During the data analysis, frequency (f) and percentage (%) distributions were calculated, and the findings were presented in tables. Furthermore, when interpreting the findings, comparative evaluations were made with the literature, taking into account qualitative findings. Thus, the thematic and methodological trends emerging in the theses were revealed with a holistic approach.

Findings

This section presents the findings obtained from an examination of postgraduate theses prepared in Türkiye between 2014 and 2024 on the themes of "autism" and "play" according

to established analysis criteria. These were evaluated in terms of author and advisor information, targeted grade level, research model and methods, and topics and subtopics. The findings are presented in tabular form with frequency and percentage distributions.

1. Distribution of Authors and Advisors by Gender, Field of Study, and Title

When the 27 theses authors examined in this study were evaluated by gender and field of study, it was observed that female authors (77.78%) were significantly more common than male authors (22.22%). The highest percentage in the distribution by field of study was in education (n=19; 70.37%). This was followed by sports (14.81%), engineering and architecture (7.41%), and psychology and occupational therapy (3.70% each). This suggests that the topic of autism and play activities is addressed more frequently in education-based disciplines. The scientific fields of the theses are presented in Table 1.

Table 1

Distribution of authors by gender and field of study

Gender	Bilim Alanı					Total
	Education	Spor	Psychology	Occupational therapy	Engineering Architecture	
Female	14	4	1	1	1	21
Male	5	0	0	0	1	6
Total	19	4	1	1	2	27

When examining consultant titles, the highest rate is found at the professor level (48.15%) (n = 13). This is followed by associate professors (25.93%), lecturers (18.52%), and assistant professors (7.41%). When considering the gender of consultants, it is observed that female consultants are more numerous (n = 18), and this difference persists across all title levels.

Table 2

Distribution of authors by gender and field of study

Gender	Lecturer, PhD	Assistant Professor	Associate Professor	Professor	Total
Female	4	1	4	9	18
Male	1	1	3	4	9
Total	5	2	7	13	27
%	18,52	7,41	25,93	48,15	100

2. Research Models Used

A review of research models reveals that the single-subject research design was the most frequently used design, at 29.63%. Experimental (25.93%), correlational screening (11.11%), and other models (multiple probe, quasi-experimental, meta-analysis, descriptive, multiple baseline, and observational) were preferred at lower rates. This distribution demonstrates that studies conducted with children with autism are based on individually structured intervention approaches.

Table 3

Research models used in theses

Model	Education	Spor	Psychology	Occupational therapy	Engineering Architecture	Total
Single Subject Design	7	1				8
Experimental	5	1		1		7

Multiple Polling	2					2
Causal Comparison	1	1				2
Descriptive	1					1
Multiple Start	1					1
Observation					1	1
Meta Analysis					1	1
Relationship Scan	1	1	1			3
Side Experimental	1					1
Total	19	4	1	1	2	27
%	70,37	14,81	3,70	3,70	7,41	100

3. Research Methods Used

When examining the methods used in the studies, the mixed-method approach was the most preferred, at 51.85%. This was followed by quantitative methods (48.15%) and qualitative methods (37.04%). This finding demonstrates the need for both quantitative data and in-depth analysis.

Table 4

Research Methods Used in Theses

Method	f	%
Quantitative	13	48,15
Qualitative	10	37,04
Mixed	14	51,85
Total	27	100,00

4. Validity and Reliability Issues

It was determined that 70.37% of the theses examined included validity and reliability information, while 29.63% did not. This finding demonstrates that while methodological reliability is often prioritized in research, standards are still not fully adhered to.

Table 5

Reporting of validity and reliability in theses

Validity-Reliability Status	f	%
Validity Reliability Reported	19	70,37
Validity Reliability Not Reported	8	29,63
Total	27	100

5. Subjects Studied with Play Activities

According to the distribution of topics studied, play skills were the most frequently encountered area, accounting for 29.63%. This was followed by social skills (25.93%), language development (14.81%), and motor skills (7.41%). Other topics included reducing problem behaviors, using digital games, teaching basic response skills, sociodrama, and physical development. This suggests that play-based interventions target a range of multidimensional skills.

Table 6**Subjects Studied in Theses**

Topics	f	%
Social Skills	7	25,93
Problem Reduction	1	3,70
Digital Play	1	3,70
Social Skills and Language	1	3,70
Language	4	14,81
Play Skills	8	29,63
Motor Skills	2	7,41
Basic Response	1	3,70
Physical Development	1	3,70
Sociodrama	1	3,70
Total	27	100

6. Technological Tools

33.33% of these included technological tools such as digital games and virtual reality, while 66.67% did not use these tools. This rate suggests that, while technological applications are increasing, their use remains limited.

Table 7**Inclusion of Technological Tools in Studies**

Inclusion Status	f	%
Technological tools included	9	33,33
Technological tools not included	18	66,67
Total	27	100

7. Level of Education

When the distribution of studies by level of education is examined, it is seen that the majority of studies were conducted at the master's level (81.48%), while doctoral studies were more limited (18.52%). This suggests that the topic has not yet been addressed in depth at the doctoral level.

Table 8**Educational Level of Researchers**

Education Level	f	%
Master's Degree	22	81,48
Doctorate	5	18,52
Total	27	100

Discussion

This study aimed to examine graduate theses on autism and play activities in Turkey between 2014 and 2024, revealing research trends, methodological preferences, and thematic focuses in this field. The findings indicate that studies on improving the play skills of individuals with autism are largely concentrated in the field of educational sciences. Indeed, the majority of authors are women, and education constitutes approximately 70% of theses. This reflects the significant contributions of female researchers to the field of special

education in Turkey and the interest in play-based interventions. Similarly, Dedeoğlu and Yüksel (2017) found that the majority of theses on autism were written in educational sciences, and female researchers predominated in number. The intensive work of the special education discipline in this field is also evident in this study.

In terms of research models, the most preferred model is single-subject designs (approximately 30%), indicating that individualized intervention methods are widely used with individuals with ASD. This finding is paralleled in the study by İnce, Kılıç, and Yıldırım (2023). The study reported that single-subject experimental designs were largely used in theses conducted with individuals with ASD, and play-based interventions were found to be effective.

The frequent use of mixed methods (51.85%) among research methods indicates that researchers tend to conduct holistic evaluations based on both qualitative and quantitative data. This highlights the importance of methodological diversity in evaluating multidimensional topics such as autism and play. Furthermore, the reporting of validity and reliability information in over 70% of studies can be considered a positive finding in terms of scientific credibility.

According to the content analysis, play skills (29.63%) and social skills (25.93%) were the most frequently studied topics. This finding is consistent with the findings of Kasari et al. (2012), who stated that social skills are the primary area of intervention for individuals with ASD. Furthermore, this study observed that play-based interventions served numerous purposes, including motor skills, language development, and the reduction of problem behaviors. While the use of technological tools remains limited (33.33%), the number of theses, particularly those incorporating digital games and virtual reality applications, is observed to be increasing. This supports the work of Schreibman et al. (2015), which highlighted the positive effects of technology-supported interventions on individuals with ASD. However, the fact that no more than one in two theses utilizes technological elements suggests that this area has room for development.

The fact that the vast majority of theses were master's level (81.48%) indicates the need for further doctoral studies on this topic. Furthermore, the prominence of universities in Istanbul and major cities (e.g., Maltepe University) in these studies is consistent with the findings of Başak and Aral (2021).

This research has several limitations. First, only theses hosted and accessible in the Council of Higher Education (YÖK) National Thesis Center were examined. Furthermore, the search using only the keywords "game" and "autism" may have resulted in a limited sample size. These limitations may affect the generalizability of the results.

This study is one of the rare examples of a systematic review of graduate theses written in Turkey on autism and play activities. Both qualitative and quantitative data on the topic are presented in tabular form, and the distribution of trends by year, field, and method is analyzed in detail. In this respect, it serves as a comprehensive resource for researchers seeking to identify gaps in the literature.

Conclusion and Recommendations

This study aimed to identify academic trends, methodological preferences, and thematic foci by analyzing postgraduate theses produced in Türkiye between 2014 and 2024 on autism spectrum disorder (ASD) and play-based interventions. The findings indicate a marked increase over the past decade in academic interest in play-based interventions designed to support the development of individuals with autism. This result is significant, as play is

recognized as an evidence-based intervention from both scientific and pedagogical perspectives, particularly in fostering social communication, interaction, and behavioral development in individuals with ASD. This trend is consistent with a substantial body of literature (e.g., Wolfberg, 2009; Kasari et al., 2012), which demonstrates the positive effects of play-based practices on social interaction, language development, and joint attention skills.

The fact that the majority of the theses were conducted within the field of educational sciences and authored by female researchers reflects not only an academic distribution but also broader social and professional tendencies. This finding aligns with the numerical predominance of women in disciplines such as special education and early childhood education. Furthermore, the teacher-centered occupational structure of the special education field also supports this outcome. Nevertheless, this pattern highlights the need to enhance diversity and interdisciplinary collaboration within the field. Contributions from researchers in health sciences, psychology, and information technologies could significantly enrich future research.

In terms of research design, the predominance of single-subject designs indicates a strong orientation toward practices that emphasize individual differences in studies involving individuals with ASD. Given the heterogeneous nature of autism, single-subject methodologies offer a valuable advantage in capturing individual change with sensitivity, which explains their frequent use. This finding is consistent with previous national thesis analyses (e.g., Gültekin & Şahin, 2020). At the same time, the increasing adoption of mixed-methods approaches suggests that researchers are striving to integrate qualitative and quantitative perspectives to achieve more comprehensive and multidimensional analyses. Such an orientation represents an important development in enhancing the reliability and generalizability of research findings.

From a content perspective, most theses focused on play skills and social interaction. This emphasis is meaningful, as these areas represent core domains in which individuals with ASD experience the greatest challenges in daily life and require the most support to engage with their social environment. Since social interaction and play behaviors are central to the diagnostic criteria for autism, this finding reflects both an expected and field-specific research orientation. However, it also indicates that other developmental domains—such as motor skills, executive functions, and emotional regulation—have received comparatively limited attention, pointing to the need for further research in these areas.

Another noteworthy finding of the study is the limited number of theses addressing technology-supported interventions. Despite the considerable potential of digital games, virtual reality, and augmented reality in the education of individuals with ASD, these tools have not yet been sufficiently represented as research topics. This gap highlights a significant opportunity for researchers working at the intersection of technology and special education. Increasing interdisciplinary studies that focus on the effectiveness of technology-supported play-based interventions would contribute substantially to addressing this shortcoming.

The predominance of master's-level theses suggests that academic engagement in this field largely remains at an introductory level. This situation underscores the need to increase doctoral-level research in order to enhance methodological depth and theoretical contribution. Advanced studies could go beyond effectiveness evaluations to offer more original contributions, such as theoretical modeling, longitudinal follow-up, and program development. Finally, the analysis revealed that in some theses, information regarding the validity and reliability of research instruments was either insufficient or superficially reported. Such methodological limitations may constrain the scientific rigor of the findings. Therefore, future research should place greater emphasis on methodological quality, adherence to

established standards, and transparent reporting practices.

In light of these findings, future research should prioritize:

- Increasing the integration of technology into play-based interventions;
- Diversifying research according to different age groups and developmental domains;
- Employing data collection instruments that adhere to established validity and reliability principles;
- Giving greater priority to doctoral-level studies.

These directions are expected to enhance both the scientific depth and practical impact of the field. In addition, moving beyond a solely national perspective and conducting comparative analyses with international research would enable practices in Türkiye to be evaluated within a more meaningful global context.

Declarations

Acknowledgements: Not applicable

Authors' contributions: Literature review, formulation of research questions B.A., determination of methodological framework G.I. Interpretation of findings and writing of discussion section B.A. and G.I. Writing of conclusion and recommendations section B.A. Checking of the entire article G.I.

Competing interests: The authors declare that they have no conflicting interests.

Funding: There is no funding source for the research.

Ethics approval and consent to participate: The research does not involve human subjects.

References

- Başak, E., & Aral, N. (2021). Türkiye’de otizm tanısı almış bireylerin aileleri ile yapılmış tezlerin ve makalelerin incelenmesi (2000–2021). *International Journal of Social Sciences*, 2021(3), 213–224. <https://doi.org/10.47899/ijss.20213210>
- Chen, J., Hu, J., Zhang, K., Zeng, X., Ma, Y., Lu, W., Zhang, K., & Wang, G. (2022). Virtual reality enhances the social skills of children with autism spectrum disorder: A review. *Interactive Learning Environments*, 30(8), 1474–1492. <https://doi.org/10.1080/10494820.2022.2146139>
- Çınar, E., & Sazak Duman, E. (2025). Otizm spektrum bozukluğu olan çocuklara sembolik oyun öğretiminde video modellerle öğretimin etkililiği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 26(2), 167–180. <https://doi.org/10.21565/oezegitimdergisi.1409821>
- Dedeoğlu, S., & Yüksel, G. (2017). Otizm alanı ile ilgili yapılan lisansüstü tezler üzerine bir içerik analizi çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 405–416.
- Deniz, E., Francis, G., Torgerson, C., & Toseeb, U. (2022). Parent-mediated play-based interventions to improve social communication and language skills of preschool autistic children: A systematic review and meta-analysis protocol. *PLOS ONE*, 17(8). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0270153>
- Dijkstra-de Neijls, L., Tisseur, C., Kluwen, L. A., van Berckelaer-Onnes, I. A., Swaab, H., & Ester, W. A. (2021). Effectivity of play-based interventions in children with autism spectrum disorder and their parents: A systematic review. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 51(10), 3300–3319. <https://doi.org/10.1007/s10803-021-05357-2>
- Georgieva, E., Yordanova, G., & Markovska, I. (2020). Technology-based interventions for children with autism spectrum disorder: A review. *International Journal of Educational Research*, 99, 101–114. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2019.101114>
- Gültekin, O., & Başığit, F. E. (2018). Türkiye’de 2013–2017 yılları arasında otizm ve fiziksel aktivite alanında yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)*, 4(1), 116–129. <https://doi.org/10.47899/ijcss.2018.410>

- Ingersoll, B., & Dvortcsak, A. (2010). *Teaching social communication to children with autism: A manual for parents and professionals*. Guilford Press.
- İnce, M., Kılıç, Y., & Yıldırım, H. H. (2023). Otizm spektrum bozukluğu olan çocukların oyun becerilerine yönelik yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 7(2), 162–178. <https://doi.org/10.24130/eccd-journal.123456>
- Karadağ, H. (2011). *Eğitimde araştırmalar ve reformlar*. Eğitim Yayınevi.
- Kasari, C., Gulsrud, A., & Freeman, S. (2012). Social skills in children with autism: What works and why. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 42(7), 1242–1248. <https://doi.org/10.1007/s10803-011-1283-2>
- Kent, C., Cordier, R., Joosten, A., Wilkes-Gillan, S., Bundy, A., & Speyer, R. (2020). A systematic review and meta-analysis of interventions to improve play skills in children with autism spectrum disorder. *Review Journal of Autism and Developmental Disorders*, 7(1), 91–118. <https://doi.org/10.1007/s40489-019-00186-w>
- Li, X., Guo, S., Wang, Y., & Sun, Z. (2022). The effect of game-based interventions on social skills, behavior, and cognition in children and adolescents with ASD: A meta-analysis. *Psychiatry Research*, 309, 114557. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2022.114557>
- O’Keeffe, C., & McNally, S. (2021). A systematic review of play-based interventions targeting the social communication skills of children with autism spectrum disorder in educational contexts. *Review Journal of Autism and Developmental Disorders*, 8(1), 1–31. <https://doi.org/10.1007/s40489-021-00286-3>
- Öztürk, E. (2019). Oyun temelli müdahale programının otizm spektrum bozukluğu olan çocukların sosyal iletişim becerilerine etkisi (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Saral, D. (2023). “Öğretimin yolu oyundan geçer”: Otizm spektrum bozukluğunda oyun becerilerine yönelik nitel bir inceleme. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 385–419. <https://doi.org/10.30561/sinopusd.1251140>
- Schreibman, L., Dawson, G., & Stahmer, A. (2015). Empirically supported comprehensive treatments for autism spectrum disorder. In L. E. Mayes (Ed.), *Autism spectrum disorder* (pp. 179–207). Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4939-2528-5_10
- Tavşancıl, E. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Toklu Başkak, E., & Aral, N. (2021). Türkiye’de otizm tanısı almış bireylerin aileleri ile yapılmış tezlerin ve makalelerin incelenmesi (2000–2021). *International Journal of Social Sciences*, 2021(3), 213–224. <https://doi.org/10.47899/ijss.20213210>
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
- Yılmaz, M., & Demir, S. (2021). Otizmlı çocuklarda oyun temelli eğitimin iletişim becerilerine etkisi. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 135–150.